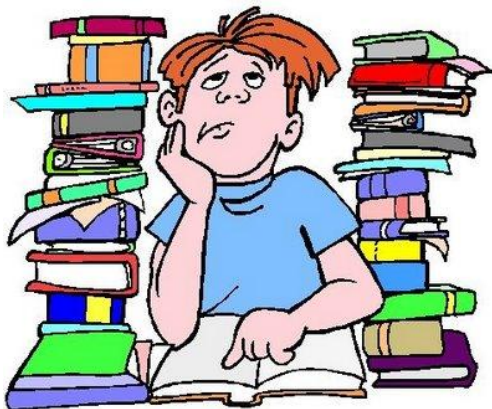

Reda JOMANTAITĖ

Raseinių pedagoginės psichologinės tarnybos specialioji pedagogė metodininkė

MOKYMO SI SUNKUMUS ĮVEIKIME KARTU

Pradėjęs lankyti mokyklą, vaikas patenka į naują socialinę aplinką, susiduria su įvairiais, dar jam neįprastais reikalavimais, užduotimis. Vaikas turi ne tik mokytis, bet ir rasti savo vietą tarp bendraamžių, laikytis nustatytų taisyklių. Nemaža dalis vaikų, padedant mokytojams ir tėvams, mokykloje gana lengvai prisitaiko ir sėkmingai mokosi. Tačiau ne visi. Žiūrėk, vienam puikiai sekasi skaičiuoti, bet rašymas prilygsta „indėniškiems kankinimams“, kitas – puikus „rašytojas“, bet skaičių šalis jam – lyg užburta giria. Kodėl taip yra? Priežasčių gali būti įvairių. Su mokymosi sunkumais susiduriantys vaikai gali turėti tam tikrų pažinimo procesų (pvz., girdimojo, regimojo suvokimo, atminties, dėmesio) sutrikimų, kurie sukelia mokymosi negalias (pvz., skaitymo sutrikimą – disleksiją, rašymo sutrikimą – disgrafiją, skaičiavimo sutrikimą – diskalkuliją). Nors šių vaikų bendrieji intelektiniai gebėjimai gana aukšti, tačiau realieji visų ar tik kai kurių dalykų mokymosi pasiekimai būna gana žemi.

Tokiems vaikams (o dar dažniau jų tėvams) mokykla, Bendrujų mokymosi programų reikalavimai tampa tikru išbandymu. Tėvai ir mokytojai dažnai kaltina vaiką išsiblaškimu, tingėjimu, nenoru dirbti. Patys vaikai, nuolat matydami klaidomis „žydinčius“ sąsiuvinius, girdėdami kritines pastabas, pradeda jausti nepasitikėjimą savo jėgomis, susilpnėja motyvacija veiklai. Retai patirdami sėkmę, negalėdami pateisinti kartais pernelyg didelių tėvų lūkesčių, vaikai gali pasijusti nevykėliais.

Pagaliau vieną dieną tėvai gali išgirsti tokius vaikų pareiškimus: „Nenoriu eiti į mokyklą“, „Nenoriu mokytis, nekenčiu mokyklos“ ir pan. Kai kuriuos vaikus pradeda kamuoti neaiškios kilmės galvos, pilvo skausmai, pykinimo priepuoliai, o namų darbų ruošimas tampa tikru išbandymu visai šeimai.

Kaip atpažinti vaikus, turinčius rašymo, skaitymo, skaičiavimo sutrikimų? Tiksliai įvertinti, ar vaikas turi sutrikimų, gali ugdymo įstaigoje dirbantys specialistai (logopedai, specialieji pedagogai, psichologai). Tėveliai gali atkreipti dėmesį į vaikų daromas klaidas. Vienas iš pagrindinių požymių, rodančių, jog vaikas turi rašymo, skaitymo sutrikimų, yra stabilios, specifinės klaidos. Mokydamiesi skaityti, rašyti, skaičiuoti vieni vaikai ilgai neįsimena raidžių, skaitmenų, juos painioja pagal grafinį vaizdą (pvz., d – b, t – l, r – z, B – P – R, 9 -6 ir pan.), ar rašo

veidrodiniu būdu. Kiti neskiria panašiai skambančių garsų ir klysta rašydami juos žyminčias raides (pvz., k – g, t – d, p – b ir pan.). Treti nepakankamai suvokia perskaitytą tekstą, rašydami sunkiai pritaiko išmoktas taisykles, negeba rišliai perteikti savo minčių raštu, nesuformuluoja taisyklingo sakinio. Skaitant, rašant dažnai „išlenda“ ir įvairūs vaikų tarties trūkumai (pvz., netaria garso r, tai ir rašydamas jį praleidžia ar pakeičia kitu ir pan.). Šių vaikų rašymo, skaitymo, skaičiavimo įgūdžiai formuojasi, automatizuojasi lėčiau, vaikams reikia daugiau pagalbos mokantis jungti raides į skiemenį, skiemenis į žodžius ir pan. Tai tik keletas būdingiausių sunkumų. Pagal tai, kokios klaidos, sunkumai vyrauja, skiriama keletas disgrafijų ir disleksijų rūšių. Šalinant rašymo ar skaitymo sutrikimus, svarbu žinoti konkrečias disleksijas, disgrafijas, nes nuo to priklauso darbo su vaiku būdai. Tikrai ne visiems vaikams naudinga nurašinėti nuo knygos ilgiausių tekstų, nuolat perrašinėti klaidingai parašytų diktantų, prirašyti keletą lapų raidžių ar skaitmenų.

Svarbu žinoti, kad jei vaikas nepajėgia kartu su bendraklasiais išmokti skaityti, rašyti, skaičiuoti ar ilgesniam laikui sukaupti dėmesį, jis dėl to nekaltas, tai ne „pasaulio pabaiga“! Visiškai netikslinga priekaištauti vaikui dėl to, ko jis nepajėgus savarankiškai pakeisti. Jokiu būdu negalima lyginti savo vaiko su kitais vaikais, broliais, seserimis pvz.: „Kodėl tu negali mokytis taip, kaip Rimas ar Lina?“, „visi tavo bendraklasiai jau gražiai skaito, o tu dar raidžių nepažįsti“. „Meškos paslauga“ tėvai gali padaryti ir ruošdami namų darbus už vaiką, nuolat „budėdami“ jam už nugaros. Tai neskatina savarankiškumo. Greičiau, lengviau išmokti skaityti, rašyti, skaičiuoti tikrai nepadės vaiko barimas, statymas į kampą ar kitos bausmės. Pastebėję, kad vaikui sunkiai sekasi mokytis, tėveliai turėtų ilgai nedelsdami, ieškoti pagalbos.

Nustatant pažinimo procesų sutrikimus, svarbus vaidmuo tenka ir mokyklai. Praktiškai kiekvienas pradinių klasių mokytojas yra turėjęs ar turi mokinių, kurie atrodo guvūs, supratingi, tačiau labai sunkiai mokosi skaityti, rašyti, skaičiuoti. Išbandęs įvairius mokymo būdus, tačiau norimo rezultato nepasiekęs, mokytojas turėtų tėvams rekomenduoti kreiptis pagalbos į specialistus dėl mokymosi sunkumų priežasčių nustatymo. Įvertinti gali specialistų komanda: psichologas, logopedas, specialusis pedagogoas. Jei mokykloje tokios pilnos specialistų komandos nėra, tėvai savarankiškai gali kreiptis į pedagoginę psichologinę tarnybą. Tarnybos psichologas įvertina vaiko vystymosi ypatumus, protinius, pažintinius gebėjimus (mąstymą, dėmesį, atmintį), asmenybės savybes (charakterio ypatumus); logopedas – vaiko kalbos raidos ypatumus bei sutrikimus, rašymo, skaitymo gebėjimus, sunkumus; specialusis pedagogas – vaiko žinių, gebėjimų, pasiekimų atitikimą ugdymo programoms (t.y. ar vaikas žino, moka tai, ką turi žinoti, mokėti konkrečioje klasėje), padeda atskleisti vaiko individualius gebėjimus, galias. Tarnyboje tėvams pateikiamos konkrečios rekomendacijos, kaip padėti vaikui įveikti mokymosi sunkumus. Kuo anksčiau bus pastebėta, kad vaikui sunkiau sekasi mokytis, tuo efektyviau ir greičiau bus galima jam padėti. Nepalikite vaiko likimo valiai tikėdamiesi, kad sunkumus jis tiesiog „išaugs“!

Pagalbos galite kreiptis ir į Raseinių pedagoginėje psichologinėje tarnyboje dirbančius specialistus (V.Grybo g. 33, Raseiniai. Pagalba nemokama. Būtina išankstinė registracija telefonu 51 571).

